

Yleinen ohje atlasretkeilystä

- Lue läpi ohjeet pesimisvarmuusindeksien tulkinnasta ja opettele keskeiset indeksit ulkoa.
- Muista olevasi atlasretkellä; kaikki linnut ovat siis mielenkiintoisia. Jokainen peippo, pajulintu tai kirjosiippo on arvokas, jos ruudussa ei niitä aiemmin ole havaittu. Samoin puuttuvan varman pesimälajin kaikki yksilöt kannattaa katsella tarkasti.
- Katso etukäteen retkiruutujesi havainnot; monesta ruudusta puuttuu tavallisiakin lajeja. Voit myös katsoa lajikohtaisia karttoja ja miettiä minne suuntaat retkesi ko. aikana kesää. Eli pöllökartoista voi miettiä pöllöretkien suuntaa jne.
- Tee itsellesi atlaksen paikallisivuilta maastolomake, jossa pohjalla ovat ruudulta jo havaitut lajit pesimisvarmuuksineen. Näin et turhaan lähde hakemaan ruudulta jo siellä havaittuja lajeja. Tulosta ruudusta mukaan myös kartta.
- Ruudusta kannattaa tutkia kaikki luontotyypit; niin taajamat, pellot, metsät kuin rannatkin. Ilmakuvista voi tutustua etukäteen ruutuun ja katsella mm. missä voi olla vanhoja metsiä. Retkellä kannattaa tutkia myös kaikki autiotalot ja muutkin vastaavat rakennukset, mikäli se vain jokamiehenoikeudella käy päinsä.
- Muista, että varmoja pesimähavaintoja voi saada vain lajin pesimäaikana. Eräät lajit aloittavat jo maaliskuussa ja mm. pöllöt huutavat jo aiemminkin. Eli ruudulla pitää käydä useampia kertoja, jotta pystyy kattamaan koko lajiston. Useimpien lajien hakeminen varmaksi pesijäksi kannattaa keskittää lajin pesä- tai lentopoikasaikaan, jolloin varmistaminen on useimmilla lajeilla helpompaa kuin aiemmin.
- Etelä-Suomessa moni laji pesii kahdesti (jotkut kolmekin kertaa), mutta samat lajit pesivät pohjoisempana vain kerran. Ota tämä huomioon retkeillessäsi oudommilla alueilla.
- Keskeinen normaalista retkestä poikkeava tapa atlasretkellä on katsella lintujen nokkaa. Hyvin monella lajilla ehdottomasti helpoin tapa havaita varma pesintä on huomata emolla ruokaa suussa. Siis vielä kerran: JOKA LINNUN NOKKA PITÄÄ TARKASTAA. Aukeilla paikoilla kaukoputki auttaa tarkastelussa (esim. kiurulla).
- eräillä lajeilla (mm. varislinnut) poikasille kuljetetaan ruokaa kurkussa. Tämä näkyy pullistumana, jota pörhöllään olevat höyhenet vielä korostavat.
- Toinen seikka, johon pitää kiinnittää huomiota, on varoittelu. Se on jo itsessään todennäköinen pesintä ja varoittelu tarkoittaa (lähes aina) pesän/poikueen sijaintia lähellä. Varoittelevaa lintua pitää pysähtyä tarkkailemaan ja siinä se melkein jo onkin. Jos ei heti tärppää, tule hetken kuluttua uudelleen.
- Saaristossa ja yleensä kaikilla rannoilla (myös pelloilla) kannattaa tarkkailla hautovia lintuja. Moni laji (esim. kalalokki, työttöhyppä, laulujoutsen, nokikana) on helppo saada varmaksi pesijäksi myös hautomisvaiheessa. Sama koskee myös lintuvesiä, joilta voi löytää oudompiakin lajeja (esim. punasotka) hautomasta. Usein tämä käy vaivattomasti lintutornista.
- Vaikka osa lintulajeistamme pesii melkein missä vain, niin suurimmalla osalla on kuitenkin tietty maastotyyppi tms. josta lajia pitää hakea. Tämän vuoksi pitää ruudusta kiertää kaikki erilaiset ympäristöt. Toisaalta kun haet tiettyä lajia ruudulle, niin mieti mistä ympäristöstä sen voisi löytää ja missä sellaista voisi ruudulla olla.
- Maastopoikueet ovat helppoja, koska ne ovat itsessäänkin näkyviä ja emot varoittelevat usein hyvin voimakkaasti. Siksi hyvää atlasaikaa on etenkin kunkin lajin pesimäkauden loppupuolella. Älä siis lopeta atlasretkeilyä liian aikaisin, vaan jatka sitä elokuulle.
- Indeksien 7 (ja vastaavien alaindeksien) paranteluun kasiksi ei kannata tuhjata kovin paljoa aikaa, jos ollenkaan.
- Kun ensimmäisen kerran kuulee esim. käpytikan poikasten pitävän kovaa meteliä pesässä tai näkee satakielen ruokkivan poikasiaan helposti havaittavalla ruualla, kannattaa laji käydä

varmistamassa kaikilta mahdollisilta ruuduilta, joilta se vielä puuttuu. Parin viikon päästä poikaset ovat poistuneet pesästään ja levinneet maastoon.

- Rastasyhdyskunnat ovat hyviä keräämään myös muita lajeja. Erityisesti sopivan korkuiset kuusitaimikot, joissa on räkättiyhdyskunta keräävät paljon muita lajeja (mm. vihervarpunen ja rautiainen). Kannattaa kiertää puu puulta.
- Vaikka tässä ohjeessa lähinnä pyritäänkin opastamaan varmojen pesimähavaintojen hakemista, niin muista samalla, että melkoinen joukko lajeja jää kuitenkin lähes joka ruudulla pelkän mahdollisen pesinnän varaan lopullisissa tuloksissa. Tällaisia lajeja ovat esimerkiksi useat yölaulajat ja -huutelijat, käki, taivaanvuohi ja tiltalti. Sama koskee myös eräitä harvalukuisia lajeja, kuten idänuunilintua ja kuhankeitäjä. Tämän vuoksi on tärkeä tallettaa kaikista lajeista havainnot kultakin ruudulta, **VAIKKA NE EIVÄT OLISIKAAN VARMOJA PESINTÖJÄ**. Vain tällä tavalla saamme koko Suomen osalta eri lajien levinneisyyden kartoitettua.